

ENSZ GYERMEKJOGI BIZOTTSÁGA

14. Számú Átfogó Kommentár (2013) a gyermekek azon jogáról, hogy a “legfőbb érdekét” elsődleges szempontként vegyék figyelembe (Gyermejjogi Egyezmény 3. cikk, 1. bekezdés)

A Bizottság 62. ülészakán fogadta el (2013. január 14-től február 1-ig)

I. Bevezetés.....	2
A. A gyermek legfőbb érdeke: egy jog, egy alapelv, egy eljárási szabály.....	2
B. Szerkezet.....	4
II. Célok.....	5
III. Az Egyezményben Részes Államok kötelezettségeinek terjedelme és természete.....	6
IV. Jogi elemzés és az Egyezmény alapelveivel való kapcsolatrendszer.....	9
A. A. Az Egyezmény 3. Cikk 1.bekezdésének jogi elemzése.....	9
B. A gyermek legfőbb érdeke és az Egyezmény egyéb általános alapelveivel való kapcsolatrendszer.....	14
1. A gyermek legfőbb érdeke és a megkülönböztetés-mentességhez való jog (2. cikk).....	14
2. A gyermek joga az élethez, és az életben maradáshoz és fejlődés legnagyobb mértékű biztosításához való jog. (6. cikk).....	15
3. A gyermek legfőbb érdeke és a meghallgatáshoz való jog (12. cikk).....	15
V. Alkalmazás: a gyermek "legfőbb érdekének" értékelése és meghatározása.....	17
A. A „legfőbb” értékelése és meghatározása.....	17
1. A gyermek “legfőbb érdekének” értékelésekor figyelembe veendő elemek.....	18
(b) A gyermek identitása.....	19
(c) A családi környezet megőrzése és a kapcsolatok fenntartása.....	20
B. Eljárási garanciák a “gyermek mindenk felett álló érdekének” érvényre juttatásához.....	26
VI. Jelen Átfogó Kommentár széleskörű megismertetése.....	30

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

“A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben elsősorban a gyermek legfőbb érdekét veszik figyelembe ” Gyermekjogi Egyezmény (3.cikk, 1.bekezdés)

I. Bevezetés

A. A gyermek legfőbb érdeke: egy jog, egy alapelv, egy eljárási szabály

1. A Gyermekjogi Egyezmény 3. Cikkének 1. bekezdése azt a jogot biztosítja a gyermeknek, hogy a „**legfőbb érdekét**” az őt érintő minden intézkedés során vagy minden döntés meghozatalánál elsődleges szempontként értékeljék és vegyék figyelembe, mind a köz-, mind pedig a magánszférában. Mi több, ez a cikkely az Egyezmény egyik alapvető értékét testesíti meg.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága az Egyezmény 3. cikkének 1. bekezdését az Egyezmény négy alapelvének egyikeként határozta meg a gyermek jogainak értelmezésére és megvalósítására vonatkozóan, dinamikus fogalomként alkalmazza, amely az adott kontextusnak megfelelő értékelést igényel.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

2. A gyermek „**legfőbb érdekének**” koncepciója nem újkeletű. Valójában megelőzi az Egyezményt, ugyanis már szerepelt az *1959. november 20-án* elfogadott **a Gyermekek Jogairól Szóló Nyilatkozatban (2. cikk), A nőekkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló 1979. december 18-án elfogadott Egyezményben (5. cikk b) pont; és a 16. cikk, (1) bekezdés d) pontja)**, valamint regionális jogi aktusokban és számos nemzeti és nemzetközi jogszabályban.

3. Az Egyezmény kifejezetten utal a “**gyermek legfőbb érdekére**” az egyéb cikkeiben is: **9. cikk 3. bekezdés:** *A szülőktől való elválasztás*, **10. cikk:** *Be- vagy kiutazás az országokba családegyesítés céljából*, **18. cikk 1. bekezdés:** *A szülői felelősség*, **20. cikk:** *A családjuktól megfosztott gyermekek és a helyettesítő védelem*, **21. cikk:** *Örökbefogadás*, **37. cikk c) pont:** *a szabadságtól megfosztott gyermekek felnőttektől való elkülönítése*, **40. Cikk 2 bekezdés b) pont:** *eljárásjogi garanciák, mint például szülői jelenlét biztosítása a büntetőügyben tartott bírósági tárgyaláson.*

Hivatkozás történik a gyermek legfőbb érdekére az **Egyezményhez kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyvekben**. A **Második Fakultatív Jegyzőkönyv**, amely a “*Gyermek védelme a kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásáról*” címet viseli a **gyermekkereskedelem, gyermekprostitúció, gyermekpornográfia vonatkozásában** említi (**preambulum, 8. cikk.**), míg a **Harmadik Fakultatív Jegyzőkönyv** (*panaszok, fellebbezések és petíciók benyújtása*) a **preambulumában és a 2. illetve 3. cikkében.**

4. A gyermek „**legfőbb érdekének**” koncepciója az Egyezményben elismert valamennyi jog teljes körű és hatékony gyakorlásának, valamint a gyermek átfogó fejlődésének biztosítását célozza meg. A Bizottság már rámutatott arra, hogy *„Az hogy egy felnőtt megítélése szerint mik a gyermek legfőbb érdekei, nem írhatja felül az Egyezményben foglalt azon kötelezettséget, hogy tiszteletben kell tartani a benne megfogalmazott valamennyi gyermekjogot.”*(13. Számú Átfogó Kommentár 61. Pont) Ez arra emlékeztet, hogy az egyezményben nincs joghierarchia; az abban foglalt valamennyi jog a **gyermek „legfőbb érdekét”** szolgálja, és semmilyen jogot nem sérthet a „**gyermek legfőbb érdekének**” negatív értelmezése.

5. A “**legfőbb érdek**” koncepciójának teljes körű alkalmazása megköveteli a jogokon alapuló, minden szereplőt bevonó szemlélet kialakítását a gyermek teljes körű testi, lelki, erkölcsi és lelki integritásának biztosítására, valamint emberi méltóságának előmozdítására.

6. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága kihangsúlyozza, hogy a **gyermek “legfőbb érdeke”** hármas fogalom:

- (a) **Anyagi jog:** a gyermek azon joga, hogy “**legfőbb érdekét**” értékeljék és elsődleges szempontként vegyék figyelembe, amikor különböző érdekeket vesznek figyelembe az

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

adott kérdésben történő döntés meghozatala érdekében, valamint annak biztosítása, hogy e joga érvényesül, ha gyermekről, azonosított vagy anonim gyermekek csoportjáról vagy általában gyermekekről kell döntést hozni. A 3. cikk (1) bekezdése közvetlenül alkalmazandó, (önvégrehajtó) **belső** kötelezettséget ír elő az Egyezményben Részes Államok számára, amelyre a bíróság előtt is lehet hivatkozni.

(b) **Alapvető, értelmező jogelv:** Ha egy jogszabályi rendelkezésnek többféle értelmezése lehet, akkor azt az értelmezést kell választani, amely a leghatékonyabban szolgálja a gyermek **“legfőbb érdekét”**. Az **Egyezményben és a Fakultatív Jegyzőkönyvekben** szereplő jogok adják az értelmezés keretét.

(c) **Eljárási szabály:** Amikor egy adott gyermeket, vagy a gyermekek meghatározott csoportját vagy általában a gyermekeket érintő döntést kell meghozni, a döntéshozatali eljárásnak tartalmaznia kell a döntés gyermekre vagy gyermekekre gyakorolt lehetséges (pozitív vagy negatív) hatásának értékelését. A **gyermek “legfőbb érdekének”** értékelése és meghatározása eljárási garanciákat igényel. Ezenkívül a határozat indoklásának fel kell mutatnia, hogy ezt a jogot kifejezetten figyelembe vették. Ezért a Részes Államoknak el kell magyarázni, hogy a határozatban hogyan tartották tiszteletben ezt a jogot, azaz mit tekintettek a gyermek **“legfőbb érdekének”**; a döntés milyen kritériumokon alapul; és hogyan súlyozták a gyermek érdekeit más szempontokkal szemben, legyenek azok átfogó jogpolitikai kérdések vagy egyedi esetek.

7. Jelen Átfogó Kommentárban a „**gyermek legfőbb érdeke**” vagy „**legfőbb érdeke a gyermeknek**” kifejezés a fent kifejtett három dimenziót fedi le.

B. Szerkezet

8. Jelen **Átfogó Kommentár** hatálya az **Egyezmény 3. cikkének (1)** bekezdésére korlátozódik, és nem terjed ki a **3. cikk (2)** bekezdésére, amely a gyermek jólétére vonatkozik, sem a **3. cikk (3)** bekezdésére, amely a Részes Államok kötelezettségét érinti annak biztosítására, hogy a gyermekek számára fenntartott intézmények, szolgáltatások és létesítmények megfeleljenek a felállított követelményeknek, és hogy olyan mechanizmusok működjenek, amelyek biztosítják a követelmények betartását.

9. A Gyermekjogi Bizottság ismerteti jelen **Átfogó Kommentár céljait**, (II. fejezet) és bemutatja a **Részes Államok kötelezettségeinek jellegét és terjedelmét**. (III. fejezet) **A 3. cikk (1) bekezdésének (IV. fejezet) jogi elemzését** is elvégzi, bemutatva az Egyezmény egyéb általános alapelveivel való kapcsolatait. Az V. fejezet a **“gyermek legfőbb érdeke”** elvének

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

gyakorlati megvalósításával foglalkozik, míg a VI. fejezet iránymutatást ad az *Átfogó Kommentár* széleskörű megismertetéséhez.

II. Célok

10. Jelen **Átfogó Kommentár** célja annak biztosítása, hogy az Egyezményben Részes Államok érvényre juttassák és tiszteletben tartásuk a **“gyermek legfőbb érdekét”**. Az irányelv meghatározza a körültekintő mérlegelés követelményeit, különösen a bírósági és közigazgatási határozatok esetében, a gyermeket mint egyént érintő egyéb intézkedéseknél, valamint azon jogszabályok, politikák, stratégiák, programok, tervek, költségvetések, jogalkotási és költségvetési kezdeményezések és iránymutatások elfogadásának minden szakaszában – *azaz minden végrehajtási intézkedésnél* – amelyek általában a gyermekeket vagy, mint egy speciális csoportot érintenek. A Gyermekjogi Bizottság reméli, hogy jelen **Átfogó Kommentár** iránymutatást ad a gyermekekkel foglalkozó valamennyi érintett, köztük a szülők és a gondozók döntéseikhez

11. A **“gyermek legfőbb érdeke”** egy dinamikus koncepció, amely számos, folyamatosan változó kérdést foglal magában. Jelen **Átfogó Kommentár** keretet ad a gyermek **“legfőbb érdekének”** értékeléséhez és meghatározásához; azonban nem próbálja meg előírni, hogy a gyermek számára mi a legjobb egy adott szituációban és időpontban.

12. Jelen **Átfogó** Kommentárnak a fő célkitűzése az, hogy elősegítse a gyermekek azon jogának megértését és alkalmazását, hogy **“legfőbb érdeküket”** értékeljék és elsődleges szempontként, vagy bizonyos esetekben a legfontosabb szempontként vegyék figyelembe (lásd az alábbi 38. pontot). Általános célja az, hogy valódi változást idézzon elő a témával kapcsolatos hozzáállásban, ami elvezet a gyermek, mint jogalany teljes mértékű tiszteletben tartásához.

Pontosabban, a következőkre van kihatása:

- (a) a kormányok által hozott valamennyi végrehajtási intézkedés kidolgozása,
- (b) igazságügyi vagy közigazgatási szervek vagy közjogi szervezetek által azok képviselőin keresztül hozott egyedi határozatok, amelyek egy vagy több azonosított gyermekre vonatkoznak,
- (c) a civil szervezetek és a magánszektor döntései – ideértve a gyermekkel kapcsolatos vagy rájuk hatást gyakorló szolgáltatást nyújtó profitorientált és non-profit szervezetek által hozott döntések,
- (d) iránymutatások a gyermekekkel foglalkozó illetve érdekükben fellépő személyek, köztük a szülők és a gondozók által meghozott intézkedésekhez.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

III. Az Egyezményben Részes Államok kötelezettségeinek terjedelme és természete

13. Minden Egyezményben Részes Államnak tiszteletben kell tartania és érvényre kell juttatnia a gyermek azon jogát, hogy **“legfőbb érdekét”** értékeljék és elsődleges szempontként vegyék figyelembe, köteles minden szükséges, megfontolt és konkrét intézkedést megtenni e jog teljes körű érvényesítése érdekében.

14. A 3. cikk (1) bekezdése olyan keretet hoz létre, amely három különböző típusú kötelezettséget állít fel az Egyezményben Részes Államok számára:

a) az Egyezményben Részes Államok kötelesek biztosítani, hogy a gyermek **“legfőbb érdekét”** megfelelően beépítsék és következetesen alkalmazzák a közintézmények minden intézkedésükben, különösen olyan végrehajtási intézkedésben, közigazgatási és bírósági eljárásban, amely közvetlenül vagy közvetve a gyermekeket érinti;

b) az Egyezményben Részes Államok kötelesek biztosítani, hogy a gyermekekkel kapcsolatos valamennyi bírósági és közigazgatási határozat tanúsítsa, épp úgy, mint a gyermekekkel kapcsolatos szakpolitikák és jogszabályok, hogy a gyermek érdeke volt az elsődleges szempont. Ez magában foglalja annak feltüntetésére vonatkozó kötelezettséget, hogy a gyermek **“legfőbb érdekét”** hogyan vizsgálták és értékelték, és milyen súlyt tulajdonítottak neki a határozatban.

c) az Egyezményben Részes Államok kötelesek biztosítani, hogy a gyermek érdekeit értékelje és elsődleges szempontként vegye figyelembe a magánszektor döntései és intézkedései során – ideértve a szolgáltatásokat nyújtó szervezetet, vagy bármely más magánszervezetet vagy intézményt, mely gyermekekkel kapcsolatos vagy gyermekekre hatást gyakorló döntést hoz.

15. A megfelelés biztosítása érdekében az Egyezményben Részes Államoknak számos végrehajtási intézkedést kell tenniük az **Egyezmény 4. 42. és 44. cikkének (6) bekezdésével összhangban**, gondoskodniuk kell arról, hogy a gyermek **“legfőbb érdeke”** legyen az elsődleges szempont minden intézkedésnél, mint például:

(a) A **hazai jogszabályok és egyéb jogforrások felülvizsgálata és szükség esetén módosítása** a 3. cikk (1) bekezdésének a hazai jogba való beillesztése érdekében, és annak biztosítása, hogy a **“gyermek legfőbb érdekének”** figyelembe vételére vonatkozó követelmény tükröződjön és érvényre jusson minden hazai jogszabályban és rendeletben, tartományi vagy területi jogszabályban, gyermekeknek szolgáltatásokat nyújtó vagy a gyermekekkel magán- vagy közintézmények működésére vonatkozó szabályokban, valamint a bírósági és közigazgatási eljárások bármely szintjén, mind anyagi jogként, mind eljárási szabályként;

(b) A gyermek **“legfőbb érdekének” védelme** a jog és szakpolitikák nemzeti, regionális és helyi szintű koordinálása és érvényre juttatása során;

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

(c) **Panasztételi vagy jogorvoslati mechanizmusok és eljárások létrehozása** annak érdekében, hogy teljes mértékben érvényesüljön a gyermek azon joga, hogy **“legfőbb érdekét”** megfelelően beépítsék és következetesen alkalmazzák minden rá vonatkozó és rá hatással lévő végrehajtási intézkedésben, közigazgatási és bírósági eljárásban,

(d) A **“gyermek legfőbb érdekeinek” érvényesítése** a nemzeti források elosztása körében a gyermekek jogainak érvényesítését célzó programokban és intézkedésekben, valamint a nemzetközi vagy fejlesztési támogatásban részesülő tevékenységekben;

(e) **Annak biztosítása**, hogy adatgyűjtés megvalósításakor, nyomon követésekor és értékelésekor a **“gyermek legfőbb érdeke”** egyértelműen megfogalmazásra kerüljön, és szükség esetén a gyermekjogi kérdésekkel kapcsolatos kutatás támogatása;

(f) **A 3. cikk (1) bekezdésével és annak gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos tájékoztatás és képzés biztosítása** mindazok számára, akik olyan döntéseket hoznak, amelyek közvetlenül vagy közvetve hatással vannak a gyermekekre, beleértve a szakembereket, a gyermekekkel együtt és a gyermekekért dolgozó más személyeket is;

(g) **Megfelelő tájékoztatás nyújtása** a gyermekek számára az általuk értett nyelven, valamint családjaik és gondozóik számára, hogy megértsék a 3. cikk (1) bekezdése szerint védett jog terjedelmét csak úgy, mint a **szükséges feltételek megteremtése** a gyermekek számára, hogy kifejezhessék véleményüket. Annak biztosítása, hogy véleményüknek kellő súlyt adjanak;

(h) **Az összes olyan negatív hozzáállás és felfogás elleni küzdelem**, amely gátolja a gyermek azon jogának teljes mértékű érvényre juttatását, hogy a gyermek **“legfőbb érdekét”** elsődleges szempontként értékeljék és figyelembe vegyék, a tömegtájékoztatási eszközök és a közösségi média, valamint a gyermekek bevonásával megvalósuló kommunikációs programok révén annak érdekében, hogy a gyermekeket jogalanyként ismerjék el.

16. A **“gyermek legfőbb érdekének”** teljes körű érvényesítése során a következő kritériumokat kell szem előtt tartani:

(a) A gyermekek jogainak egyetemes, oszthatatlan, egymástól függő és egymással összefüggő természete,

(b) A gyermekek jogalanyként való elismerése,

(c) Az Egyezmény globális természete és hatálya,

(d) Az **Egyezményben Részes Államoknak** az Egyezményben foglalt valamennyi jog tiszteletben tartására, védelmére és érvényre juttatására vonatkozó kötelezettsége,

(e) A gyermek fejlődésével kapcsolatos intézkedések rövid, középtávú és hosszú távú hatásai (az idő múlásával).

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

IV. Jogi elemzés és az Egyezmény alapelveivel való kapcsolatrendszer

A. A. Az Egyezmény 3. Cikk 1.bekezdésének jogi elemzése

1. „Minden, a gyermeket érintő döntésben”

(a) „minden döntésben”

17. A 3. cikk (1) bekezdése arra törekszik, hogy a gyermekeket érintő minden döntésben és intézkedés során biztosítsák a „**gyermek legfőbb érdekének**” jogát. Ez azt jelenti, hogy a gyermekkel vagy gyermekekkel kapcsolatos minden intézkedés során elsődleges szempontként kell figyelembe venni a „**gyermek legfőbb érdekét**”. Az "intézkedés" szó nem csak a döntéseket, határozatokat foglalja magában, hanem minden cselekvést, magatartást, javaslatot, szolgáltatást, eljárást és egyéb más intézkedést is.

18. A cselekvés hiánya vagy a cselekvés elmulasztása és maga a mulasztás, valaminek elhanyagolása is „cselekvés”, például: ha a **szociális védelem intézményei** nem tesznek lépéseket a gyermekek elhanyagolása és bántalmazása elleni védelme érdekében.

(b) „érintő”

19. A jogi kötelezettség minden olyan döntésre és intézkedésre vonatkozik, amely közvetlenül vagy közvetve a gyermekeket érinti. Az "érintő" kifejezés tehát elsősorban a gyermeket, mint egyént, a gyermek(ek) csoportját vagy a gyermekeket általánosságban közvetlenül érintő valamennyi döntésre és intézkedésre vonatkozik, másodsorban azokra az egyéb intézkedésekre, amelyek hatással vannak a gyermekekre, mint egyénre illetve a gyermekek csoportjára és a gyermekekre nagy általánosságban, még akkor is, ha nem ők az intézkedés közvetlen célpontjai. Amint a **Gyermekjogi Bizottság 7. számú Általános Megjegyzése (2005)** rögzítette, az ilyen intézkedések azok, amelyek a gyermekeket célozzák meg (az egészségével, gondozásával vagy nevelésével kapcsolatosak), valamint azok, amelyek a gyermekekkel és más csoportokkal (például a környezettel, a lakhatással vagy a közlekedéssel) kapcsolatosak (**13. cikk (b). pont**). Ezért az „érintő” kifejezést nagyon széles értelemben kell értelmezni.

20. Valójában az Állam minden intézkedése valamilyen módon hatással van a gyermekekre. Ez nem jelenti azt, hogy az Állam által hozott minden intézkedésnek tartalmaznia kell a gyermek „**legfőbb érdekének**” teljes körű és hivatalos értékelését és meghatározását. Ha azonban egy határozat jelentős hatást gyakorol egy gyermekre vagy gyermekekre, a „**gyermek legfőbb érdekét**” figyelembe vevő magasabb szintű védelem és kidolgozott eljárások alkalmazása indokolt. Ezért az olyan intézkedések tekintetében, amelyek nem közvetlenül a gyermeket vagy gyermekeket célozzák meg, a "érintő" terminust az egyes

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

esetek körülményeinek tükrében kell tisztázni annak érdekében, hogy értékelni lehessen az intézkedés gyermekre vagy a gyermekekre gyakorolt hatását.

(c) „gyermek”

21. A „gyermek” kifejezés az **Egyezmény 1. és 2.** cikkével összhangban minden 18. életévét be nem töltött személyre vonatkozik, mindenféle megkülönböztetés nélkül, aki valamely Részes Állam joghatósága alá tartozik.

22. A 3. cikk (1) bekezdése a gyermekekre, mint egyénekre vonatkozik, és az Egyezményben Részes Államokat kötelezi arra, hogy a gyermek **„legfőbb érdekét”** értékeljék és elsődleges szempontként vegyék figyelembe az egyedi döntések során.

23. A „gyermek” kifejezés azonban azt jelenti, hogy a **„legfőbb érdek(ek)”** kellő figyelembevételéhez való jog nemcsak a gyermekekre, mint egyénekre vonatkozik, hanem általánosságban és a gyermekek csoportjára is alkalmazni kell.

Ennek megfelelően az Államok kötelesek felmérni és elsődleges szempontként figyelembe venni a gyermekek, mint egy csoport vagy nagy általánosságban a gyermekek **„legfőbb érdekét”** az őket érintő valamennyi intézkedés során. Ez különösen érvényes valamennyi végrehajtási intézkedésre. A Bizottság kihangsúlyozza, hogy a gyermek **„legfőbb érdeke”** kollektív és egyéni jogként is felfogható, és ennek a jognak az „öslakos” gyermekekre, mint csoportokra való alkalmazása megköveteli annak mérlegelését, hogy a jog hogyan viszonyul a kollektív kulturális jogokhoz.

24. Ez nem azt jelenti, hogy egy adott gyermeket érintő határozatban a gyermek érdekeit úgy kell értelmezni, mint általánosságban véve a gyermek érdekeit. A 3. cikk (1) bekezdése inkább azt sugallja, hogy a gyermek **„legfőbb érdekét”** minden egyes esetben meg kell vizsgálni. A gyermek, mint egyén és a gyermekek csoportja **„legfőbb érdekének”** megállapítására irányuló eljárások a következő, V. fejezetben találhatóak.

2. „A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek által”

25. Az Egyezményben Részes Államok kötelezettsége a gyermek **„legfőbb érdekének”** kellő figyelembevételére átfogó kötelezettség, amely kiterjed a szociális védelem valamennyi köz- és magánintézményeire, minden bíróságra, közigazgatási hatóságra és törvényhozó szerve. Bár a szülőket a 3. cikk (1) bekezdése kifejezetten nem említi, a gyermek **„legfőbb érdeke”** „elsősorban az ő felelősségük” (*„A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul.”* Gyermekjogi Egyezmény 18. cikk 1. bekezdés)

(a) „a szociális védelem köz- és magánintézményei”

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

26. A fenti terminust nem szabad szűken értelmezni, és nem szabad a szigorú értelemben vett („*stricto sensu*”) szociális intézményekre korlátozni, hanem úgy kell érteni, hogy mindazokra az intézményekre vonatkozik, amelyek munkája és döntései hatással vannak a gyermekekre és jogaik érvényesítésére. Ezek az intézmények nem csak a gazdasági, szociális és kulturális jogokkal (pl. gondozás, egészségügy, környezetvédelem, oktatás, üzleti élet, szabadidő és játék stb.) kapcsolatos intézmények, hanem a polgári- és szabadságjogokkal foglalkozó szervezetek is. (pl. születések anyakönyvezése, erőszakkal szembeni védelem minden körülmények között stb.)

A szociális védelem magánintézményei közé tartoznak azok magánszektorban működő – akár profitorientált, akár non-profit – szervezetek, amelyek gyermekjogok gyakorlása szempontjából kulcsfontosságú szerepet játszó szolgáltatást nyújtanak a kormány felhatalmazása alapján vagy a kormányzati szolgáltatás alternatívájaként.

(b) „**bíróságok**”

27. A Gyermekjogi Bizottság kihangsúlyozza, hogy a „*bíróságok*” kifejezés minden esetben – akár hivatásos bírókból, akár laikus személyekből tevődik össze a bíróság – minden bírósági eljárásra vonatkozik, és minden, a gyermekeket érintő eljárásra, korlátozás nélkül. Ez magában foglalja a békéltetési, közvetítési és választottbírói eljárásokat.

28. Büntetőügyekben a „**gyermek legfőbb érdeke**” vonatkozik a törvénnyel összeütközésbe kerülő (azaz **állítólagos**, vádlott vagy jogsértőként elismert) vagy az ügyben egyéb pozícióban (sértettként, tanúként) szereplő gyermekekre, valamint azokra a gyermekekre, akikre hatással van a törvénybe ütköző cselekményt elkövető szüleik helyzete.

A Bizottság kihangsúlyozza, hogy a gyermek „**legfőbb érdekének**” védelme azt jelenti, hogy a büntető igazságszolgáltatás hagyományos célkitűzései (mint például az elnyomás vagy a megtorlás, büntetés) helyébe a rehabilitáció és a helyreállító igazságszolgáltatás célkitűzései lépnek, amikor gyermek elkövetőkről van szó.

29. A polgári ügyekben a gyermek közvetlenül vagy képviselő útján is megvédheti érdekeit például az apasági perekben, gyermekelhelyezési perekben illetve az olyan perekben, amelyekben gyermekbántalmásról vagy gyermek elhanyagolásáról, a családi újraegyesítésről van szó. A gyermekekre hatással lehet a bírósági tárgyalás. Gondoljunk csak az örökbefogadással kapcsolatos perekre és a bontóperekre. De ide tartoznak a szülői felügyelettel kapcsolatos, a lakhatást, kapcsolattartást érintő perekben illetve az olyan perekben tartott tárgyalások is, amelyek jelentős hatással vannak a gyermek életére és fejlődésére, ide értve a gyermekbántalmazás vagy a gyermek elhanyagolása miatt indított eljárásokat. A bíróságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a gyermek „**legfőbb érdekét**” figyelembe vegyék minden ilyen helyzetben és határozatban, legyen az eljárásjogi vagy anyagi jogi természetű és igazolniuk kell, hogy **ezt ténylegesen** meg is tették.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

(c) “közigazgatási hatóságok”

30. A Bizottság kihangsúlyozza, hogy a közigazgatási hatóságok minden szinten széles döntési jogkörrel rendelkeznek, a jogkör többek között kiterjed a gyermek oktatását, gondozását, egészségét, környezetét, az életkörülményeit, a védelmét érintő döntésekre, a menedékjoggal, a bevándorlással, az állampolgársággal kapcsolatos határozatokra. A közigazgatási hatóságoknak a fent említett területeken hozott egyedi döntéseiknél - mint minden végrehajtási intézkedésnél - a gyermek „**legfőbb érdekét**” értékelnie kell és érvényre kell juttatnia.

(d) “törvényhozó szervek”

31. Az Egyezményben Részes Államok kötelezettségének a saját törvényhozó szervekre való kiterjesztése egyértelműen mutatja, hogy a 3. cikk (1) bekezdése nemcsak a gyermekekre, mint egyénekre, hanem a gyermekekre nagy általánosságban is vonatkozik. Bármely jogszabály vagy rendelet, valamint a kollektív szerződések – mint például a gyermeket érintő kétoldalú vagy többoldalú kereskedelmi – vagy békeegyezmények – elfogadásánál a gyermek „**legfőbb érdekének**” meghatározó szerepet kell betöltenie. A gyermek azon jogának, hogy a „**legfőbb érdekét**” elsődleges szempontként értékeljék és figyelembe vegyék kifejezetten szerepelnie kell az összes releváns jogszabályban, és nem csak a kifejezetten gyermekeket érintő jogszabályokban. A fenti kötelezettség kiterjed a költségvetések jóváhagyására is, amelyek előkészítése és kidolgozása a gyermek „**legfőbb érdekének**” figyelembevételét igényli, hogy a költségvetések a gyermek jogaira tekintettel legyenek.

3. “A gyermek mindenk felett álló érdeke”¹

32. A „**gyermek legfőbb érdekének**” fogalma összetett, tartalmát eseti alapon kell meghatározni. A 3. cikk (1) bekezdésének az Egyezmény egyéb rendelkezéseivel összhangban történő értelmezése és alkalmazása révén a jogalkotó, a bíró, a közigazgatási, szociális vagy oktatási hatóság képes lesz tisztázni a fogalmat és konkrétan alkalmazni azt.

Mindebből következik, hogy a gyermek „**legfőbb érdekének**” fogalma rugalmas és alkalmazkodó. Az érintett gyermek vagy gyermekek sajátos helyzetének megfelelően, személyi környezetüket, helyzetüket és szükségleteiket figyelembe véve egyedi alapon kell kiigazítani és meghatározni. Az egyedi döntések meghozatala során a gyermek „**legfőbb érdekét**” az adott gyermek sajátos körülményeinek fényében kell értékelni és meghatározni.

A kollektív döntéseknél –mint például a jogalkotó által hozottak – a gyermek „legfőbb érdekét” az adott csoport és/vagy általában véve a gyermekek körülményei alapján kell értékelni és meghatározni. Mindkét esetben az értékelést és a meghatározást az

---

¹ A magyar jogszabályokban a “gyermek mindenk felett álló érdeke” kifejezés szerepel, mely jogértelmezési szempontból problematikus. Az angol “best interest of the child” kifejezést sokkal szerencsésebb lenne a gyermek legfőbb érdekének fordítani. A legfőbb érdek koncepcióról bővebben [itt olvashat](#).

Egyezményben és annak Fakultatív Jegyzőkönyveiben foglalt jogok teljes körű tiszteletben tartásával kell elvégezni.

33. A gyermek „**legfőbb érdekét**” minden olyan ügyben figyelembe kell venni, amely a gyermeket vagy a gyermekeket érinti, és figyelembe kell venni az Egyezményben vagy más emberi jogi szerződésekben rögzített jogok közötti esetleges konfliktusok rendezése során.

Figyelmet kell fordítani gyermek „**legfőbb érdekét**” szolgáló lehetséges megoldások megtalálására. Ez azt jelenti, hogy az Egyezményben Részes Államok a végrehajtási intézkedések elfogadásakor kötelesek tisztázni az összes gyermek, beleértve a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekeket is, „**legfőbb érdekét**”³⁴. A gyermek „**legfőbb érdeke**” fogalom rugalmassága lehetővé teszi, hogy az reagáljon az egyes gyermekek helyzetére és a gyermek fejlődésével kapcsolatos ismeretek fejlesztésére. Ez azonban teret engedhet a manipulációnak is; a gyermek „**legfőbb érdeke**” fogalmával a kormányok és más állami szervek visszaéltek a rasszista politikák igazolásához; akárcsak a szülők saját érdekeik védelmében a felügyeleti jogviták során; vagy a szakemberek, akik nem veszik a fáradságot és a gyermek „**legfőbb érdekének**” értékelését úgy utasítják el, hogy azt irrelevánsnak vagy jelentéktelennek tartják.

35. A végrehajtási intézkedések esetében annak biztosítása, hogy a gyermek „**legfőbb érdekét**” elsődleges szempontként vegyék figyelembe a jogalkotás során, a szakpolitikák kidolgozásában és megvalósításában a kormányzat minden szintjén, folyamatos gyermekjogi hatásvizsgálatot („Child Rights Impact Assessment”- CRIA) igényel annak érdekében, hogy előre jelezzék a javasolt törvény(jogszabály), szakpolitika vagy költségvetési előirányzat gyermekekre és jogaik gyakorlására gyakorolt hatását, valamint gyermekjogi hatásvizsgálatot annak érdekében, hogy értékeljék a végrehajtás tényleges hatását.

4. “veszik figyelembe elsősorban”

36. Minden **végrehajtási intézkedés** elfogadásakor a gyermek „**legfőbb érdekét**” elsődleges szempontként kell figyelembe venni. A *“kell”* kifejezés határozott jogi kötelezettséget ró az Egyezményben Részes Államokra, és azt jelenti, hogy az Egyezményben Részes Államok nem gyakorolhatnak mérlegelési jogkört abban a tekintetben, hogy a gyermek „**legfőbb érdekét**” minden **meghozott intézkedés során elsődleges szempontként értékeljék-e vagy nem és megfelelő súlyt tulajdonítsanak-e neki vagy nem.**

37. Az *“elsődleges szempont”* kifejezés azt jelenti, hogy a gyermek „**legfőbb érdekét**” nem lehet az összes többi szemponttal egy szinten figyelembe venni. Ezt az erőteljes pozíciót a gyermek sajátos helyzete indokolja: függősége, érettsége, jogi státusza és gyakran “némasága.” A gyermekek a felnőttekhez mérve kevésbé meggyőzően tudják saját érdekeiket képviselni, és fontos, hogy az őket érintő döntésekben az érintett felek kifejezetten tudatában legyenek érdekeiknek. Ha a gyermekek érdekeit nem hangsúlyozzák ki kellően, hajlamosak figyelmen kívül hagyni azokat.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

38. Az örökbefogadás tekintetében (21. cikk) a **“legfőbb érdek”** joga tovább erősödik; nem csupán **“elsődleges szempont”** hanem egyenesen **“a legfőbb szempont”**. Az örökbefogadással kapcsolatos döntéseknél döntő tényező a **“gyermek legfőbb érdeke”**, de más tárgyú döntéseknél is fontos szerepet játszik.

39. Mivel a 3. cikk (1) bekezdése a helyzetek, szituációk széles körét érinti, a Gyermekjogi Bizottság elismeri, hogy alkalmazásában bizonyos mértékű rugalmasságra van szükség. A **“gyermek legfőbb érdeke”** az értékelése és meghatározása során mások érdekeivel és jogaival összeütközésbe kerülhet (pl. más gyermekek, **nyilvánosság**, a szülők stb.). A gyermek, mint egyén **“legfőbb érdeke”** és a gyermekeknek, mint csoportnak vagy általában a gyermekeknek **“legfőbb érdeke”** közötti esetleges konfliktusokat eseti alapon kell megoldani, gondosan mérlegelve az összes fél érdekeit, és megfelelő kompromisszumot kell találni. Ugyanez a helyzet, ha más személyek jogai kerülnek összeütközésbe a gyermek **„legfőbb érdekével.”**

Ha a harmonizáció nem lehetséges, a hatóságoknak és a döntéshozóknak meg kell vizsgálniuk és súlyozniuk kell az összes érintett jogát, szem előtt tartva, hogy a gyermek joga ahhoz, hogy elsődlegesen figyelembe vegyék a **“legfőbb érdekét”** azt jelenti, hogy a gyermek érdekei elsőbbséget élveznek, és nem csak egy szempontot képvisel a sok szempont közül. Ezért annak kell nagyobb súlyt tulajdonítani, ami a gyermeket a legjobban szolgálja.

40. A gyermek **“legfőbb érdeke”** elsődleges szempontként történő figyelembe vétele azt a tudatosságot igényli, hogy a gyermek érdekeinek minden intézkedés során szerepet kell játszaniuk, és azt a hajlandóságot, hogy minden körülmények között elsőbbséget adjanak a fenti érdekeknek, de különösen akkor, ha az intézkedésnek minden kétséget kizáróan hatása van az érintett gyermekekre.

B. A gyermek legfőbb érdeke és az Egyezmény egyéb általános alapelveivel való kapcsolatrendszer

1. A gyermek legfőbb érdeke és a megkülönböztetés-mentességhez való jog (2. cikk)

41. A **“megkülönböztetés-mentességhez”** való jog nem passzív kötelezettség, amely megtiltja az Egyezményben fellelhető jogok gyakorlása során a hátrányos megkülönböztetés minden formáját, hanem megfelelő, az állam által hozott proaktív intézkedéseket is igényel annak érdekében, hogy valamennyi gyermek számára biztosítsák az Egyezményben foglalt jogok gyakorlásában a tényleges esélyegyenlőséget. Ehhez szükség lehet olyan pozitív intézkedésekre, amelyek a ténylegesen felmerülő egyenlőtlenség orvoslását célozzák meg.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

2. A gyermek joga az élethez, és az életben maradáshoz és fejlődés legnagyobb mértékű biztosításához való jog. (6. cikk)

42. Az Egyezményben Részes Államoknak olyan környezetet kell teremteniük, amely tiszteletben tartja az emberi méltóságot és biztosítja minden gyermek teljes körű (holisztikus) fejlődését. A gyermek „**legfőbb érdekének**” értékelése és meghatározása során az Egyezményben Részes Államnak biztosítani kell, hogy teljes mértékben tiszteletben tartsák a gyermek veleszületett jogát az élethez, az életben maradáshoz és fejlődés legnagyobb mértékű biztosításához.

3. A gyermek legfőbb érdeke és a meghallgatáshoz való jog (12. cikk)

43. A gyermek „**legfőbb érdekének**” értékelése magában foglalja a gyermek szabad véleménynyilvánításhoz való jogának tiszteletben tartását, és a gyermeket érintő valamennyi kérdésben véleményének megfelelő súlyt kell adni. Ezt a **12. számú Általános Megjegyzés** is világosan kimondja, amely kiemeli a 3. cikk (1) bekezdése és a 12. cikk közötti elválaszthatatlan kapcsolatot. A két cikk egymást kiegészítő szerepet tölt be: az első a gyermek „**legfőbb érdekének**” megvalósítását célozza, a második pedig a gyermek vagy gyermekek véleményének meghallgatására és a gyermeket érintő valamennyi kérdésbe – beleértve a gyermek „**legfőbb érdekének**” értékelését is - történő bevonására vonatkozó módszertant tartalmazza. A 3. cikk (1) bekezdése nem alkalmazható helyesen, ha a 12. cikk követelményei nem teljesülnek. Hasonlóan, a 3. cikk (1) bekezdése megerősíti a 12. cikk „működőképességét” azzal, hogy megkönnyíti a gyermekek kulcsfontosságú szerepét az életüket érintő valamennyi döntés meghozatalában.

44. A gyermek kibontakozó képességeit (5. cikk) figyelembe kell venni, amikor a gyermek „**legfőbb érdeke**” és a meghallgatáshoz való joga merül fel. A Gyermekjogi Bizottság már megállapította, hogy minél többet tud, tapasztal és ért a gyermek, a szülőnek, a gyámnak vagy más személyeknek, akik jogilag felelősek a gyermekért, annál inkább emlékeztetésekké és tanácsokká, majd később egyenrangú felek eszmecseréjévé kell alakítaniuk az irányítást és az útmutatást. Hasonlóan, ahogy a gyermek érettebbé válik, a véleménye egyre nagyobb súlyt kap a „**legfőbb érdekének**” értékelése során.

A csecsemőknek és a kisgyermeknek ugyanolyan joguk van, mint a többi gyermeknek, hogy a „**legfőbb érdeküket**” értékeljék, még akkor is, ha nem tudják kifejezni ugyanúgy a véleményüket vagy képviselni magukat, mint a nagyobb gyermekek. Az Államoknak megfelelő intézkedéseket kell hozniuk, ideértve adott esetben a képviselőt is, a „**legfőbb érdek**” értékeléséhez; ugyanez vonatkozik azokra a gyermekekre is, akik nem képesek vagy nem hajlandóak véleményüket kinyilvánítani.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

45. A Bizottság emlékeztet arra, hogy az Egyezmény 12. cikkének (2) bekezdése előírja a gyermek jogát arra, hogy közvetlenül vagy képviselő útján meghallgassák a gyermeket érintő bármely bírósági vagy közigazgatási eljárás során. (lásd V. fejezet B. pont).

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

V. Alkalmazás: a gyermek „legfőbb érdekének” értékelése és meghatározása

46. Amint azt korábban már említettük, a **„gyermek legfőbb érdeke”** egy olyan jog, elv és eljárási szabály, amely egy adott helyzetben a gyermek vagy a gyermekek valamennyi érdekösszetevőjének értékelésén alapul. Amikor a gyermek **„legfőbb érdekének”** értékelése és meghatározása történik egy konkrét intézkedésről szóló döntés meghozatala során, az alábbi lépéseket kell fogyanatosítani:

(a) Először is az ügy konkrét ténybeli kontextusában meg kell határozni, hogy a **„legfőbb érdek”** értékelése során milyen elemek relevánsak, majd konkrét tartalmat kell adni nekik, és mindegyiket egymáshoz viszonyítva súlyozni kell;

(b) Másodszor, ennek érdekében olyan eljárást kell követni, amely biztosítja a jogi garanciákat és a jog megfelelő alkalmazását.

47. A gyermek **„legfőbb”** érdekének értékelése és meghatározása két olyan lépés, amelyet a döntés meghozatalához alkalmazni kell. A **„legfőbb érdek”** értékelése az összes olyan elem értékelését és egyensúlyba hozását jelenti, amelyek egy gyermek vagy gyermekcsoport esetében egy adott helyzetben a döntéshozatalhoz szükségesek. Ezt a döntéshozó és alkalmazottai – lehetőség szerint multidiszciplináris team – végzik, a gyermek részvétele mindenképpen szükséges. A **„legfőbb érdek”** meghatározása azt a hivatalos eljárást írja le szigorú eljárási garanciákkal, amelynek célja a gyermek **„legfőbb érdekének”** meghatározása a **„legfőbb érdek”** értékelésének alapulvételével.

A. A „legfőbb” értékelése és meghatározása

48. A gyermek **„legfőbb érdekének”** értékelése egyedi tevékenység, amelyet minden egyes esetben el kell végezni, figyelembe véve az egyes gyermekek, gyermekcsoportok vagy általában a gyermekek sajátos körülményeit.

Ezek a körülmények az érintett gyermek vagy gyermekek egyedi jellemzőire vonatkoznak, mint például többek között az életkor, a nem, az érettségi szint, a tapasztalat, a kisebbségi csoporthoz való tartozás, a fizikai, érzéki vagy szellemi fogyatékoság. De ide tartoznak a gyermek vagy gyermekek társadalmi és kulturális környezetét érintő jellemzők, mint például a szülők megléte vagy hiánya, a gyermek velük együtt él-e vagy nem, a gyermek és a családja vagy gondozói közötti kapcsolatok minősége, milyen a környezet a biztonság szempontjából, a család, a nagycsalád vagy a gondozók rendelkezésére álló minőségi alternatív eszközök megléte, stb.

49. Annak meghatározása, hogy mi a gyermek **„legfőbb”** érdeke, a gyermeket egyedivé tevő konkrét körülmények értékelésével kezdődik.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

Ez azt jelenti, hogy egyes elemeket felhasználnak, míg másokat nem, és annak is fontos szerepe van, hogy hogyan súlyozzák az egyes elemeket. Általánosságban véve (a gyermekeket) a gyermek „**legfőbb érdekének**” értékelése ugyanazokat az elemeket foglalja magában.

50. A Gyermejjogi Bizottság hasznosnak tartja, hogy kidolgozzanak egy nem teljes körű és nem hierarchikus listát azokról az elemekről, amelyeket bármely döntéshozó, akinek a „**gyermek legfőbb érdekét**” kell meghatározni, alkalmazhat a „**legfőbb érdek**” értékelése során. A listában szereplő elemek „**nem kimerítő**” jellege azt jelenti, hogy ezen túlmenően lehetőség van más, az egyes gyermekek vagy gyermekek csoportjának sajátos körülményei szempontjából releváns elemek figyelembevételére is.

A lista minden elemét figyelembe kell venni, és az egyes helyzetek tükrében meg kell találni köztük a helyes egyensúlyt. A listának konkrét iránymutatást kell adnia, ugyanakkor rugalmasnak is kell lennie.

51. Az ilyen elemek jegyzékének összeállítása útmutatást nyújtana az Egyezményben Részes Államnak vagy a döntéshozónak a gyermekeket érintő bizonyos területek szabályozásában, mint például a családról, az örökbefogadásról és a fiatalkorúak igazságszolgáltatásáról szóló törvények, és szükség esetén további, az Egyezményben Részes Állam jogi tradícióival összhangban álló elemek is hozzáadhatók. A Gyermejjogi Bizottság kihangsúlyozza, hogy a listában szereplő elemek kiegészítésekor a gyermek „**legfőbb érdekének**” legfőbb célja az Egyezményben elismert jogok teljes és tényleges gyakorlásának és a gyermek átfogó fejlődésének biztosítása.

Következésképpen azok az elemek, amelyek ellentétesek az Egyezményben rögzített jogokkal, vagy amelyek az Egyezményben foglalt jogokkal ellentétes hatást gyakorolnának, nem vehetők figyelembe annak értékelésekor, hogy mi a legjobb a gyermeknek vagy gyermekeknek.

1. A gyermek „legfőbb érdekének” értékelésekor figyelembe veendő elemek

52. A fenti előzetes megfontolások alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a „**gyermek legfőbb érdekének**” értékelése és meghatározása során (a kérdéses helyzet szempontjából) a következőket kell figyelembe venni:

(a) A gyermek véleménye

53. Az **Egyezmény 12. cikke** biztosítja a gyermek(ek)nek azt a jogot, hogy minden, őket érintő döntés során véleményüket kinyilváníthatják. Minden olyan döntés, amely nem veszi figyelembe a gyermek véleményét, vagy a véleményét nem a gyermek korának és

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

érettségének megfelelően veszi figyelembe, nem tartja tiszteletben a gyermek vagy a gyermekek azon lehetőségét, hogy befolyásolják a „**legfőbb érdekük**” meghatározását.

54. Az a tény, hogy a gyermek nagyon fiatal vagy kiszolgáltatott helyzetben van (pl. fogyatékkal élő, kisebbséghez tartozik, bevándorló stb.), nem fosztja meg őt a véleménynyilvánítási jogától, és nem csökkenti a gyermek véleményének értékét a “**legfőbb érdekének**” meghatározásakor.

Az ilyen helyzetekben a gyermekek egyenlő jogainak gyakorlását biztosító egyedi intézkedések elfogadását egy olyan egyedi értékelésnek kell alávetni, amely biztosítja a gyermekek részvételét a döntéshozatali folyamatban, *az ésszerű alkalmazkodást és támogatást*, amennyiben szükséges, annak biztosítása érdekében, hogy teljes mértékben részt vegyenek a “**legfőbb érdekeiknek**” értékelésében.

(b) A gyermek identitása

55. A gyermekek csoportja nem egy homogén csoport, ezért a sokféleséget figyelembe kell venni a „**legfőbb érdekük**” értékelésénél. A gyermek identitása olyan jellemzőket foglal magában, mint a nem, szexuális irányultság, nemzeti származás, vallás és meggyőződés, kulturális identitás, illetve a személyiség. Bár a gyermekek és a fiatalok alapvető egyetemes szükségletei nagyjából megegyeznek, ezen szükségletek kifejeződése számos személyes, fizikai, társadalmi és kulturális szemponttól függ, beleértve a kibontakozó képességeiket is. A gyermek identitásának megőrzésére vonatkozó jogát az Egyezmény (8. cikk) biztosítja, és azt tiszteletben kell tartani illetve figyelembe kell venni a gyermek „**legfőbb érdekének**” értékelésekor.

56. A vallási és kulturális identitás tekintetében például a gyermek **nevelőotthonba vagy más gondozásba helyezésének** megítélésakor kellő figyelmet kell fordítani a gyermek folytonos nevelésének „kívánhatóságára”, valamint a gyermek etnikai, vallási, kulturális és nyelvi hátterére (20. cikk, 3. bekezdés), és a döntéshozó köteles figyelembe venni ezt sajátos kontextust a gyermek “**legfőbb érdekének**” értékelésekor és meghatározásakor. A fent elmondottak érvényesek a gyermek örökbefogadásakor, a szülőktől történő elválasztásakor illetve a szülők válása esetében is.

A gyermek “**legfőbb érdekének**” megfelelő figyelembevételét az jelenti, hogy a gyermekek hozzáférhetnek származási országuk és családjuk kultúrájához (és – ha lehetséges – nyelvéhez), és lehetőséget kapnak arra, hogy hozzáférjenek a biológiai családjukra vonatkozó információkhoz, az adott ország jogi és szakmai szabályaival összhangban. (lásd a 9. cikk (4) bekezdését) Bár a vallási és kulturális értékek és hagyományok megőrzését a gyermek identitásának részeként figyelembe kell venni, az Egyezményben meghatározott jogokkal összeférhetetlen vagy összeegyeztethetetlen gyakorlatok nem szolgálják a gyermek „**legfőbb érdekét**”. A kulturális identitás nem mentesítheti vagy igazolhatja a döntéshozók és a

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

hatóságok által olyan hagyományok és kulturális értékek **fenntartását**, amelyek megtagadják a gyermek vagy gyermekek számára az Egyezmény által garantált jogokat.

(c) A családi környezet megőrzése és a kapcsolatok fenntartása

58. A Bizottság emlékeztet arra, hogy a gyermek szüleitől történő esetleges elválasztása esetén elengedhetetlen a gyermek **„legfőbb érdekének”** értékelése és meghatározása (9., 18. és 20. cikk). Azt is kihangsúlyozza, hogy a fent említett tényezők konkrét jogok, és nem csak a **„gyermek legfőbb érdekének”** meghatározásához szükséges elemek.

59. A család a társadalom alapvető egysége és a családtagok, különösen a gyermekek fejlődésének és jólétének természetes környezete. (az Egyezmény preambuluma)A gyermek családi kapcsolatai megtartásához való jogát az Egyezmény védi (16. cikk). A *„család”* kifejezést tágan kell értelmezni, úgy, hogy magában foglalja a biológiai, örökbefogadó vagy nevelőszülőket, vagy adott esetben a helyi szokások értelmében a nagycsalád vagy közösség tagjait. (5. cikk)

60. A családok szétválasztásának megakadályozása és a családi egység megőrzése a gyermekvédelem rendszerének fontos elemei, és az Egyezmény 9. cikk (1) bekezdésében foglalt jogon alapulnak, amely előírja, hogy. ***“a gyermeket szüleitől, ezek akarata ellenére, ne válasszák el, kivéve, ha az illetékes hatóságok, bírói felülvizsgálat lehetőségének fenntartásával és az erre vonatkozó törvényeknek és eljárásoknak megfelelően úgy döntenek, hogy ez az elválasztás a gyermek mindenek felett álló érdekében szükséges.”***

Továbbá az egyik vagy mindkét szülőjétől elválasztott gyermek jogosult arra, hogy ***“személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekével ellenkezik”*** (9. cikk 3. bekezdés). Ez kiterjed minden felügyeleti joggal rendelkező személyre, **törvényes vagy szokásos elsődleges** gondozóra, nevelőszülőre és olyan személyre is, akivel a gyermek szoros személyes kapcsolatban áll.

61. Tekintettel a szülő(k)től való elválasztás gyermekre gyakorolt hatásainak súlyosságára, az ilyen elválasztást csak végső megoldásként kell alkalmazni, például amikor a gyermeket közvetlen ártalom, hátrány fenyegeti vagy ha egyébként szükséges; az elválasztást nem kell végrehajtani, ha kevesebb korlátozással járó intézkedések megvédhetik a gyermeket.

Az elválasztáshoz való folyamodás előtt az Egyezményben Részes Államnak támogatást kell nyújtania a szülőknek a szülői felelősségvállalásukban, és helyre kell állítani vagy növelni kell a család gyermekről való gondoskodási képességét, kivéve, ha a elválasztás a gyermek védelme érdekében szükséges. Gazdasági okok nem indokolhatják a gyermek szülőktől való elválasztását.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

62. Az „**Alternatív gondoskodás a gyermekekről**” szülő ENSZ Útmutató célja annak biztosítása, hogy a gyermekeket szükségtelenül ne helyezték alternatív gondozásba; és hogy amennyiben a gyermek alternatív gondozásba kerül, azt a gyermek jogait és “mindenek felett álló érdekét” figyelembe vevő megfelelő feltételek mellett történjen.

Különösen: “*A szegénység és rossz szociális helyzet, illetve a szegénységnek közvetlenül és kizárólagosan betudható körülmények önmagukban soha nem szolgálhatnak okként a gyermeknek a családból való kiemelésére, alternatív gondoskodásba vételére, illetve a családba való visszahelyezés akadályának, hanem ezekre az okokra olyan jelzésként kell tekinteni, amelyek azt mutatják, hogy a családnak e téren támogatásra van szüksége*” (15. pont)

63. Hasonlóképpen, egy gyermeket nem lehet szüleitől elválasztani a gyermek vagy a szülei fogyatékoságára alapozva. A szülőktől való elválasztás csak abban az esetben jöhet szóba, amikor a családnak a családi egység megőrzéséhez nyújtott szükséges segítség nem elég hatékony ahhoz, hogy elkerülhető legyen a gyermek elhanyagolásának vagy elhagyásának kockázata, vagy a gyermek biztonságának veszélyeztetése.

64. A szülő(k)től való elválasztás esetén a Résztes Államnak garantálnia kell, hogy a gyermek és családja helyzetét – amennyiben lehetséges – jól képzett szakemberekből álló multidiszciplináris csoport értékelt, *megfelelő bírósági “bevonással”* az Egyezmény 9. cikkével összhangban, biztosítva, hogy más lehetőség nem felel meg a gyermek **“legfőbb érdekének.”**

65. Ha az elválasztás elkerülhetetlen, a döntéshozóknak gondoskodni kell arról, hogy a gyermek fenntartsa a szüleivel és családjával (testvéreivel, rokonaival és olyan személyekkel, akikkel a gyermeknek szoros személyes kapcsolatai voltak) fennálló kapcsolatait és összeköttetéseit, kivéve, ha ez ellentétes a gyermek **“legfőbb érdekével”**. A családon kívül történő elhelyezés esetén a látogatások gyakoriságára és időtartamára valamint az egyéb kapcsolattartásra vonatkozó döntések meghozatalakor figyelembe kell venni a kapcsolatok minőségét és a kapcsolatok megőrzésének szükségességét.

66. Ha a gyermeknek a szüleivel való kapcsolata megszakad a **migráció** következtében (a szülőknek a gyermek nélkül történő kivándorlása, vagy a gyermeknek a szülei nélkül), a családi egység megőrzését figyelembe kell venni a gyermek **“legfőbb érdekének”** értékelésekor a családi újraegyesítésről szóló határozatok meghozatalánál.

67. A Bizottság azon a véleményen van, hogy a közös szülői felügyelet a gyermek **“legfőbb érdekét”** szolgálja. A szülői felelősséggel kapcsolatos döntésekben azonban az egyedüli kritérium az, hogy mi az, ami az adott gyermek **“legfőbb érdekét”** szolgálja. Előbb említett érdekekkel ellentétes, ha a törvény automatikusan szülői felügyelettel ruházza fel az egyik vagy mindkét szülőt. A gyermek **“legfőbb érdekének”** értékelésekor a bírónak figyelembe kell

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

vennie a gyermek jogát arra, hogy megőrizze a mindkét szülővel fennálló kapcsolatát, az ügyben releváns egyéb tényezőkkel együtt.

68. A **Gyermekjogi Bizottság** arra ösztönzi az Egyezményben Részes Államokat, hogy a **Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Egyezményeit** ratifikálják és végrehajtsák, amely abban az esetben, ha a szülők különböző országokban élnek, megkönnyíti a gyermek **“legfőbb érdekének”** alkalmazását, és garantálja annak érvényre juttatását.

69. Azokban az esetekben, amikor a szülők vagy más a gyermekről elsődlegesen gondozó személy bűncselekmény követ el, az őrizetbe vétel alternatíváit kell előtérbe helyezni és eseti alapon alkalmazni, teljes mértékben figyelembe véve a különböző büntetések várható hatását az érintett gyermek **“legfőbb érdekére”**.

70. A családi környezet megőrzése a tágabb értelemben vett gyermeki kapcsolatok megőrzését jelenti. Ezek a kapcsolatok a “nagycsaládra” vonatkoznak, mint például a nagyszülőkre, a nagybácsikra és nagynénikre, valamint a barátokra, az iskolára és a tágabb környezetre, és különösen fontosak azokban az esetekben, amikor a szülők egymástól külön és más helyen élnek.

(d) A gyermek gondozása, védelme és biztonsága

71. A gyermek vagy általánosságban a gyermekek **“legfőbb érdekének”** értékelésekor és meghatározásakor figyelembe kell venni az Egyezményben Részes Államnak a gyermek jólétéhez szükséges védelem és gondozás biztosítására vonatkozó kötelezettségét. (a 3. cikk 2. bekezdése) A **„védelem és gondoskodás”** kifejezést is tágan kell értelmezni, mivel céljuk nem korlátozottan vagy negatívan fogalmazódik meg (például „*megvédeni a gyermeket a bántalmazástól*”), hanem a gyermek fejlődésének és jólétének széles körű biztosításával összefüggésben. A gyermekek jóléte tágabb értelemben magában foglalja az alapvető anyagi, fizikai, oktatási és érzelmi szükségleteiket, illetve a gyermekek szeretet és a biztonság iránti igényét.

72. Az érzelmi törődés a gyermek alapvető szükséglete: ha a szülők vagy más a gyermekről elsődlegesen gondoskodó személy nem elégíti ki a gyermek érzelmi szükségleteit, intézkedni kell annak érdekében, hogy a gyermekben biztonságos kötődés alakuljon ki. A gyermekeknek nagyon korai korban kell kötődniük a gondozójukhoz, és ha ez a kötődés megfelelő, az idő előrehaladtával fel kell tartani azt, hogy a gyermeknek stabil környezetet biztosítsanak.

73. A gyermek **“legfőbb érdekének”** értékelése során figyelembe kell venni a gyermek biztonságát is, azaz a gyermek jogát a fizikai vagy lelki erőszak, sérülés vagy bántalmazás

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

minden formájával szembeni védelemhez, (a 19. cikk) a szexuális zaklatással, a környezetből jövő nyomással, a zaklatással, a megalázó bánásmóddal stb. szembeni védelemhez, valamint a szexuális, gazdasági és egyéb kizsákmányolás, a kábítószer, a gyermekmunka, a fegyveres konfliktusok stb. elleni védelemhez. (32-39.cikk)

74. A döntéshozatalban a **“legfőbb érdekre”** alapozó megközelítés alkalmazása azt jelenti, hogy a gyermek biztonságát és épségét a jelen pillanatában kell értékelni; az elővigyázatosság elve azonban azt is megköveteli, hogy értékeljék a döntés jövőbeli kockázatainak és hátrányainak lehetőségét, valamint a döntésnek a gyermek biztonságára gyakorolt egyéb következményeit.

(e) Kiszolgáltatottság helyzete

75. Fontos elem, amelyet figyelembe kell venni, a gyermeki kiszolgáltatottság helyzete, mint például a fogyatékoság, a kisebbséghez tartozás, a menekülti vagy menedékkérői státusz, épp úgy mint, amikor a gyermek bántalmazás áldozatává válik, az utcán él.

A kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermek vagy gyermekek **“legfőbb érdekének”** meghatározását az a cél vezérli, hogy a meghatározás nem csak az Egyezményben előírt valamennyi jog teljes körű gyakorlásához szükséges, hanem azon jogokéhoz is, amelyek az ilyen különleges helyzetekkel kapcsolatos egyéb emberi jogi normákban, például a *Fogyatékosággal élő személyek jogairól* szóló egyezményben, A *menekültek jogállásáról* szóló egyezményben és más egyezményekben rögzítésre kerültek.

76. A kiszolgáltatottság speciális helyzetében lévő gyermek **“legfőbb érdeke”** nem azonos az ugyanilyen helyzetben lévő összes gyermek **“legfőbb érdekével”**. A hatóságoknak és a döntéshozóknak figyelembe kell venniük az egyes gyermekek kiszolgáltatottságának különböző fajtáit és fokát, mivel minden gyermek egyedülálló a maga nemében, és minden helyzetet a gyermek egyéniségének megfelelően kell értékelni.

Az egyes gyermekek születésüktől kezdődő élettörténetének egyéni értékelését egy multidiszciplináris csapat rendszeresen elvégzett felülvizsgálatával kell teljesíteni, és a gyermek fejlődésének folyamatában ésszerű alkalmazkodást kell javasolni.

(f) A gyermek joga az egészséghez

77. A gyermek egészséghez való joga (24. cikk) és egészségi állapota központi szerepet játszik a **“gyermek legfőbb érdekének”** értékelésében. Ha azonban egy betegsége több kezelés is lehetséges, vagy ha egy kezelés kimenetele bizonytalan, akkor az összes lehetséges kezelés előnyeit mérlegelni kell az összes lehetséges kockázattal és mellékhatással együtt, és a gyermek véleményét is figyelembe kell venni életkorának és érettségének megfelelően súlyozva. E tekintetben a gyermekeket megfelelő és helyes információkkal kell ellátni ahhoz,

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

hogy megértsék a helyzetet és az érdekeikhez kapcsolódó összes lényeges szempontot, és lehetővé kell tenni, amennyiben lehetséges, hogy **tájékozottan adják meg beleegyezésüket.**

78. Például a serdülők egészségével kapcsolatban a **Gyermekjogi Bizottság** kijelentette, hogy az Egyezményben Részes Államok kötelesek gondoskodni arról, hogy az iskolában és az iskolán kívül minden serdülő hozzáférjen az egészségük és fejlődésük szempontjából elengedhetetlenül szükséges, megfelelő információkhoz, melyek révén megfelelő döntést tudnak hozni egészségükkel kapcsolatban.

Ide tartoznak a dohányzás, az alkohol és más káros anyagok használatával és túlzott fogyasztásával, az étrenddel kapcsolatos információk, a megfelelő szexuális és reprodukzív tájékoztatáshoz elengedhetetlen információk, illetve a korai terhesség veszélyeiről, a HIV/AIDS és a szexuális úton terjedő betegségek megelőzéséről szóló információk.

A pszichoszociális rendellenességben szenvedő serdülőknek joguk van arra, hogy lehetőség szerint a lakóhelyükön kapjanak kezelést és részesüljenek gondozásban. Amennyiben kórházi ellátásra vagy bentlakásos intézményi gondozásba helyezésére van szükség, a gyermek **“legfőbb érdekét”** a döntés meghozatala előtt a gyermek véleményének tiszteletben tartása mellett kell értékelni; ugyanezek a megfontolások a fiatalabb gyermekek esetében is érvényesek.

A gyermek egészségi állapota és kezelésének lehetőségei más típusú jelentős döntések (pl. humanitárius okokból történő tartózkodási engedély megadása) tekintetében is részét képezhetik a **“legfőbb érdek”** értékelésének és meghatározásának.

(g) A gyermek joga az oktatáshoz

79. A gyermek **“legfőbb érdekét”** szolgálja, hogy ingyenesen hozzáférjen a minőségi oktatáshoz, beleértve a kora gyermekkori nevelést, az iskolarendszeren kívüli vagy informális oktatást és az ehhez kapcsolódó tevékenységeket. Az adott gyermeket vagy gyermekcsoportot érintő intézkedésekre és fellépésekre vonatkozó valamennyi határozatnak tiszteletben kell tartania a gyermek vagy gyermekek oktatásában testet öltő **“legfőbb érdekét”**. Az oktatás vagy jobb minőségű oktatás több gyermek számára történő előmozdítása érdekében az Egyezményben Részes Államoknak jól képzett tanárokkal és más szakemberekkel kell rendelkezniük, akik különböző oktatási környezetekben dolgoznak, valamint gyermekbarát környezetet, megfelelő tanítási és tanulási módszereket kell biztosítaniuk, figyelembe véve, hogy az oktatás nem csak a jövőbe való befektetés, hanem az örömteli tevékenységek, a tisztelet, a részvétel és az ambíciók megvalósításának lehetőségét is magában hordozza.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

A fenti követelmények megvalósítása és a gyermekek felelősségének növelése kiszolgáltatottságuk bármilyen jellegű korlátjainak leküzdése érdekében a gyermekek **“legfőbb érdekét”** szolgálja.

2. Az egyes elemek egyensúlyba hozása a **“legfőbb érdek”** értékelése során

80. Hangsúlyozni kell, hogy a gyermek **“legfőbb érdekének”** átfogó értékelése az érdek valamennyi lényeges elemére kiterjedő általános értékelés, az egymástól függő elemek megfelelő súlyozásával.

Nem mindegyik elem bír relevanciával minden esetben, és a különféle elemeket különböző esetekben más-más módon lehet felhasználni. Az egyes elemek tartalma szükségszerűen gyermekről gyermekekre és esetről esetre változik, a döntés típusától és a konkrét körülményektől függően, csakúgy, mint az egyes elemek jelentősége az általános értékelésben.

81. A **“legfőbb érdek”** –értékelés egyes elemei egymással összeütközésbe kerülhetnek egy adott ügyben és annak körülményei figyelembevételénél. Például a családi környezet megőrzésére vonatkozó igény összeütközésbe kerülhet azzal az igénnyel, hogy a gyermeket meg kell védeni a szülők részéről megnyilvánuló erőszak vagy bántalmazás veszélyétől. Ilyen helyzetekben az elemeket súlyozni kell annak érdekében, hogy megtalálják azt a megoldást, amely a gyermek vagy gyermekek **“legfőbb érdekét”** szolgálja.

82. A különböző elemek mérlegelésekor szem előtt kell tartani, hogy a **“legfőbb érdek”** értékelésének és meghatározásának célja az Egyezményben és az annak Fakultatív Jegyzőkönyveiben elismert jogok teljes és tényleges gyakorlásának és a gyermek átfogó fejlődésének biztosítása.

83. Előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor a gyermeket érintő *“védelem”* tényezőit (ami például a jogok szűkítését, korlátozását jelentheti) a *“megerősítő”* (ami a jogok korlátozás nélkül történő teljes körű gyakorlását jelenti) intézkedésekkel kapcsolatban kell értékelni. Ilyenkor a gyermek életkora és érettsége a meghatározó az elemek közötti egyensúly megteremtésekor.

A gyermek érettségi szintjének értékelése során figyelembe kell venni a gyermek fizikai, érzelmi, kognitív és szociális fejlődését.

84. A **“legfőbb érdek”** értékelése során figyelembe kell venni azt, hogy a gyermek képességei fejlődni fognak. A döntéshozóknak ezért a végleges és visszafordíthatatlan döntések meghozatala helyett olyan intézkedéseket kell szem előtt tartaniuk, amelyeket a fent elmondottak szerint felül lehet vizsgálni vagy kiigazítani.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

Ennek érdekében nem csak a döntés pillanatában kell értékelniük a fizikai, érzelmi, oktatási és egyéb szükségleteket, hanem fontolóra kell venniük a gyermek fejlődésének lehetséges forgatókönyveit is, és rövid illetve hosszú távon elemezniük kell azokat. Ebben az összefüggésben a döntések meghozatalakor értékelni kell a gyermek jelenlegi és jövőbeli helyzetének folytonosságát és stabilitását.

B. Eljárási garanciák a “gyermek mindenk felett álló érdekének” érvényre juttatásához

85. A gyermek azon jogának megfelelő érvényre juttatása érdekében, hogy a **“legfőbb érdekét”** elsődleges szempontként vegyék figyelembe, bizonyos gyermekbarát eljárási garanciákat kell alkalmazni és betartani. Így a gyermek **“legfőbb érdekének”** koncepciója egyúttal eljárási szabály is. (lásd 6. bekezdés b. pont)

86. Míg a gyermekeket érintő döntéseket hozó hatóságoknak és szervezeteknek a gyermek **“legfőbb érdekének”** értékelésére és meghatározására vonatkozó kötelezettségükkel összhangban kell eljárniuk, nem várható el azoktól, hogy szigorúan kövessék a korábban felvázolt kétlépcsős eljárást, akik naponta döntenek a gyermekekkel kapcsolatban, (pl. a szülők, a gyámok, a tanárok stb.) még akkor sem, ha a mindennapi életben hozott döntéseknek tükröznie kell és tiszteletben kell tartania és gyermek **“legfőbb érdekét”**.

87. Az Egyezményben Részes Államoknak szigorú eljárási garanciákkal ellátott, hivatalos eljárásokat kell bevezetniük, amelyek azt célozzák meg, hogy a gyermeket érintő döntések meghozatala során a gyermek **“legfőbb érdekének”** értékelése és meghatározása megtörténjen, ideértve az eredmények értékelésére szolgáló mechanizmusokat is. A Részes Államoknak átlátható és objektív eljárásokat kell kialakítani a jogalkotók, bírók vagy közigazgatási hatóságok által hozott valamennyi döntés vonatkozásában, különösen azokon a területeken, amelyek közvetlenül érintik a gyermeket vagy a gyermekeket.

88. A **Gyermekjogi Bizottság** felkéri az Egyezményben Részes Államokat és minden olyan személyt, akik abban a helyzetben vannak a hogy a gyermek **“legfőbb érdekét”** értékeljék és meghatározzák, hogy különös figyelmet fordítsanak a következő biztosítékokra és garanciákra:

(a) A gyermek joga a véleménynyilvánítás szabadságához

89. Az eljárás létfontosságú eleme a gyermekekkel való kommunikáció, amely megkönnyíti a gyermekek érdemi részvételét, és azonosítja **“legfőbb érdekét”**. Az ilyen kommunikációnak magában kell foglalnia a gyermekek tájékoztatását az eljárásról, a lehetséges fenntartható megoldásokról és szolgáltatásokról, a gyermekek részéről történő információgyűjtést és a véleményük kikérését.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

90. Ha a gyermek ki kívánja fejteni véleményét, és amennyiben ez képviselő útján történik, a képviselőnek pontosan kell közölni a gyermek véleményét. Az olyan esetekben, amikor a gyermek véleménye ellentétes a képviselőjével, olyan eljárást kell kialakítani, amely lehetővé teszi a gyermek számára, hogy szükség esetén egy hatósághoz forduljon más képviselő kirendelése végett. (pld: ügygondok)

91. A gyermekek, mint csoport **“legfőbb érdekének”** értékelésére és meghatározására vonatkozó eljárás bizonyos mértékig eltér a gyermekekre, mint egyénre vonatkozó eljárásoktól.

Amikor nagyszámú gyermek érdekeiről van szó, a kormányzati intézményeknek meg kell találniuk a módját annak, hogy meghallgassák a **reprezentatív mintául szolgáló gyermekek véleményét**, és kellően figyelembe vegyék véleményüket a csoportot közvetlenül vagy közvetve érintő intézkedések tervezésekor vagy jogalkotási döntések meghozatalánál annak biztosítása érdekében, hogy valamennyi kategóriáját a gyermekeknek lefedjék.

Számos példa van a fenti követelmény teljesítésére. A gyermekek meghallgatásai, a gyermekparlamentek, a gyermekek által vezetett szervezetek, a gyermekek “szakszervezetek” vagy más képviseleti szervek, az iskolában lefolytatott viták, a közösségi hálózatépítő weboldalak mind-mind idetartoznak.

(b) A tények megállapítása

92. A jól képzett szakembereknek be kell szerezniük az adott esetre vonatkozó valamennyi releváns tényt és információt, hogy a **“legfőbb érdek”** értékeléséhez szükséges összes elemet magában foglaló listát összeállítsák.

Ez magában foglalhatja többek között a gyermekhez közel álló személyek, illetve más olyan személyek meghallgatását, akik naponta érintkeznek a gyermekkel, illetve bizonyos eseményekről tudomással bírnak. Az összegyűjtött információkat és adatokat a gyermek vagy a gyermekek **“legfőbb érdekének”** értékelése során történő felhasználás előtt ellenőrizni és elemezni kell.

(c) Az idő érzékelése

93. Az idő múlását a gyerekek és a felnőttek nem egyformán érzékelik. A késedelmes vagy hosszan tartó döntéshozatal különösen káros hatással van a gyermekek fejlődésére. Ezért ajánlatos, hogy a gyermekekkel kapcsolatos vagy gyermekekre hatást gyakorló eljárások vagy folyamatok elsőbbséget élvezzenek, és a lehető legrövidebb időn belül fejezzék be azokat.

A döntés időzítésének a lehető legnagyobb mértékben összhangban kell lennie gyermek érzékelésével. Azaz, a gyermek a döntéseket számára előnyösként érzékeli vagy nem. A meghozott döntéseket ésszerű időközönként felül kell vizsgálni, amint a gyermek fejlődik és kibontakozik az a képessége, hogy véleményét ki tudja nyilvánítani.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

A gyermek gondozására, kezelésére, elhelyezésére és az egyéb intézkedésekre vonatkozó valamennyi döntést rendszeresen felül kell vizsgálni a gyermek idő érzékelése, valamint kibontakozó képességei és fejlődése szempontjából. (25. Cikk)

(d) Képzett szakemberek

94. A gyermekek sokszínű csoportot alkotnak, mindegyik csoportnak megvannak a maga sajátosságai és szükségletei, amelyeket csak a gyermek– és serdülőkori fejlődéssel kapcsolatos kérdésekben jártas szakemberek tudnak megfelelően felmérni. Ezért a hivatalos értékelési folyamatot barátságos és biztonságos légkörben kell elvégezni olyan szakemberek által, akik többek között a gyermekpszichológia, gyermeknevelés és más releváns szociális és humán fejlesztési területeken képzettek, tapasztalattal rendelkeznek a gyermekekkel való munkavégzésben, és objektív módon mérlegelik a kapott információkat. Amennyire lehetséges, egy multidiszciplináris szakemberekből álló csapatot kell bevonni a gyermek **“legfőbb”** értékeléséhez.

95. Az alternatív megoldások következményeinek értékelése a gyermekre vonatkozó lehetséges megoldások következményeinek általános ismeretein (azaz a jog, a szociológia, az oktatás, a szociális munka, a pszichológia, az egészségügy stb. területe) kell alapulnia, figyelembe véve a gyermek egyedi jellemzőit és korábbi tapasztalatait.

(e) Jogi képviselő

96. A gyermeknek megfelelő jogi képviselőre van szüksége, amikor **“legfőbb érdekét”** a bíróságok és az ezzel egyenértékű szervek hivatalosan értékelik és meghatározzák. Különösen érvényes abban az esetben, ha a gyermek olyan közigazgatási vagy bírósági eljárásban vesz részt, amely a **“legfőbb érdekének”** meghatározását érinti. Ilyenkor a gyermeknek a gyám vagy a **“véleményének képviselője”** mellé jogi képviselőt (ügygondnokot) is ki kell rendelni, amennyiben az eljárásban részt vevő felek között érdekellentét merülhet fel.

(f) Jogi indoklás

97. Annak igazolása érdekében, hogy tiszteletben tartották a gyermek jogát arra, hogy a **“legfőbb érdekét”** elsődleges szempontként értékeljék és figyelembe vegyék, a gyermekekre vagy a gyermekekre vonatkozó határozatokat indoklással kell ellátni és meg kell magyarázni. Az indoklásban kifejezetten fel kell tüntetni a gyermeket érintő valamennyi ténybeli körülményt, azokat az elemeket, amelyeket a gyermek **“legfőbb érdekének”** értékelése során relevánsnak találtak, az egyes esetekben az elemek tartalmát, valamint azt, hogy a gyermek **“legfőbb érdekének”** meghatározása során milyen súllyal értékelték az egyes elemeket. Ha a döntés eltér a gyermek álláspontjától, ennek indokát egyértelműen meg kell jelölni. Ha kivételesen a választott megoldás nem felel meg a gyermek **“legfőbb érdekének”**, ennek okát fel kell tüntetni annak alátámasztására, hogy az eredmény ellenére a gyermek **“legfőbb**

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

érdekét” elsődleges szempontként vették figyelembe. Nem elegendő nagy általánosságban kinyilvánítani, hogy más szempontok fontosabbak, mint a gyermek **“legfőbb érdeke”**: minden szempontot kifejezetten fel kell tüntetni a szóban forgó ügy vonatkozásában, és meg kell magyarázni, hogy miért kaptak nagyobb súlyt azok a szempontok az adott esetben. Az indoklásnak hiteles módon azt is tanúsítania kell, hogy a gyermek **“legfőbb érdeke”** miért nem volt elég erős ahhoz, hogy a többi szempontot felülmúlja. Tekintetbe kell venni azokat a körülményeket, amelyeknél a gyermek **“legfőbb”** érdeke a legfontosabb szempont (lásd a fenti 38. pontot).

(g) A határozatok elleni fellebbezésre és felülvizsgálatra kialakítandó mechanizmusok

98. Az Egyezményben Részes Államoknak jogrendszerükön belül mechanizmusokat kell kialakítaniuk a gyermeket érintő határozatok megfellebbezésére vagy felülvizsgálatára, amennyiben a határozat nem felel meg a gyermek vagy a gyermekek **“legfőbb érdekének”** értékelésére és meghatározására vonatkozó megfelelő eljárásnak. A felülvizsgálat és fellebbezés lehetőségét mindig biztosítani kell a Részes Államokban. A gyermeket tájékoztatni kell a fenti mechanizmusokról, és hozzáférhetővé kell tenni számára közvetlenül vagy közvetve törvényes képviselője útján, ha úgy ítéli(k) meg, hogy az eljárási biztosítékokat nem tartották be, a tények nem fedik a valóságot, a **“legfőbb érdek”** értékelését nem végezték el megfelelően, vagy az egymással ellentétes szempontoknak túl nagy fontosságot tulajdonítottak. A döntés felülvizsgálatát végző testületnek a fent említett szempontokat meg kell vizsgálnia.

(h) Gyermekjogi Hatásvizsgálat (CRIA)

99. Amint azt a fentiekben említettük, valamennyi végrehajtási intézkedés elfogadása során is olyan eljárást kell követni, amely biztosítja, hogy a gyermek **“legfőbb érdeke”** legyen az elsődleges szempont. A gyermekjogi hatásvizsgálat (CRIA) előre jelezni tudja a gyermekeket és jogaik gyakorlását érintő bármely javasolt szakpolitika, jogszabály, rendelet, költségvetés vagy egyéb közigazgatási határozat hatását, és kiegészíti az intézkedések gyermekjogokra gyakorolt hatásának folyamatos nyomon követését és értékelését.

A gyermekjogi hatásvizsgálatot minden szinten be kell építeni a kormányzati eljárásokba, és minél hamarabb fel kell használni a jog- szakpolitika és egyéb általános intézkedések kidolgozásakor, hogy a gyermekjogok **“felelősségteljes”** kormányzását biztosítsák. A hatásvizsgálat végrehajtása során különböző módszertanokat és gyakorlatokat lehet kidolgozni. Legalább az Egyezményt és az annak Fakultatív Jegyzőkönyveit használniuk kell keretként, különös tekintettel arra, hogy az értékelések alapját az általános elvek képezik, és különös figyelmet fordítanak a megvizsgált intézkedéseknek a gyermekekre gyakorolt differenciált hatására. A hatásvizsgálat maga is a gyermekek, a civil társadalom és a szakértők, valamint az érintett kormányzati szervek, a tudományos kutatások és a tapasztalatok által szolgáltatott információkon (“inputokon”) alapulhat.

Figyelem! Nem hivatalos fordítás. Az [eredeti dokumentum](#) magyarra fordításán a [Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány](#) önkéntes fordítói és lektorai dolgoztak.

VI. Jelen Átfogó Kommentár széleskörű megismertetése

100. A Bizottság azt ajánlja, hogy az Egyezményben Részes Államok széles körben ismertessék ezt az Átfogó Kommentárt, eljuttatva a parlamenteknek, a kormányoknak és az igazságszolgáltatás szerveinek, nemzeti és helyi szinten egyaránt. Tájékoztatni kell a Kommentárról a gyermekeket – beleértve a kirekesztett helyzetben lévőket is – a gyermekekkel és értük dolgozó szakembereket (beleértve a bírókat, ügyvédeket, tanárokat, gyámokat, szociális munkásokat, a szociális védelem köz- és magánintézményeinek személyzetét, az egészségügyi dolgozókat, tanárokat stb) és a civil társadalmat egészét.

E célból az Átfogó Kommentárt le kell fordítani a releváns nyelvekre, a gyermekbarát változatokat rendelkezésre kell bocsátani, konferenciákat, szemináriumokat, workshopokat és egyéb eseményeket kell szervezni a bevált gyakorlatok megosztása céljából, hogy azokat a legjobb módon valósítsák meg. A Kommentárt be kell építeni minden érintett szakember és technikai munkatárs számára tartandó elő- és munka közbeni képzésbe

101. Az Egyezményben Részes Államoknak a Bizottságnak benyújtott időszakos jelentéseikben tájékoztatást kell nyújtaniuk arról, hogy milyen kihívásokkal szembesülnek, és milyen lépéseket tettek a gyermek **“legfőbb érdekének”** érvényesítése és tiszteletben tartása érdekében valamennyi, a gyermeket mint egyént érintő bírósági és közigazgatási határozatban és egyéb intézkedésben, valamint a gyermeket általában vagy mint egy meghatározott csoportot érintő végrehajtási intézkedések elfogadásának minden szakaszában.